

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa A. M.
przeciwko Urzędowi Miasta G. w G.
o przywrócenie poprzednich warunków pracy i płacy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt VII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami zastępstwa procesowego
pozwanego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 12 lipca 2017 r., po rozpoznaniu apelacji pozwanego Urzędu Miasta G. w G. od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 14 lutego 2017 r., przywracającego powódkę A. M. do pracy na warunki pracy i płacy sprzed wypowiedzenia warunków umowy o pracę z dnia 30 lipca 2014 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powódki tytułem odszkodowania za wypowiedzenie warunków pracy i płacy kwotę 24.240 zł i oddalił apelację w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy w motywach orzeczenia wskazał, że zasadnie Sąd pierwszej instancji uznał, iż pozwany wypowiadając powódce warunki umowy o pracę naruszył art. 39 k.p., zaś do pracownika chronionego nie stosuje się z mocy art. 45 § 3 k.p. przepisu art. 45 § 2 k.p. czyli możliwości zasądzenia odszkodowania w

miejsce przywrócenia do pracy. Niemniej jednak tak ukształtowane roszczenie powódki o przywrócenie poprzednich warunków pracy i płacy nie jest nieograniczone. Nie można bowiem, zgodnie z art. 8 k.p. czynić ze swojego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że uwzględniając zarzut naruszenia art. 8 k.p., możliwe jest na mocy art. 477¹ k.p.c. zasądzenie odszkodowania w miejsce przysługującego pracownikowi roszczenia o przywrócenie do pracy, nawet gdy korzysta on ze szczególnej ochrony. W rozpoznawanej sprawie powódka swoim działaniem, jednoznacznie sprzecznym z zasadami współżycia społecznego, doprowadziła do sytuacji konfliktowej i stresowej wśród współpracowników. Wobec powyższego Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku i zasądził na rzecz powódki odszkodowanie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniosła powódka zarzucając wyrokowi naruszenie:

1) art. 8 k.p. w związku z art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu w niedostatecznie ustalonym stanie faktycznym sprawy odnośnie zachowania powódki w czasie zatrudnienia jej na stanowisku Naczelnika Wydziału Geodezji oraz rzeczywistych przyczyn atmosfery panującej w tym Wydziale, w tym przyczyn stresu pracowników, co skutkowało błędnym uznaniem, iż żądanie przez powódkę przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, mimo że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wskazuje na rażące naruszenie przez nią obowiązków pracowniczych czy przepisów prawa ani na wysoki stopień nasilenia jej złej woli;

2. art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. polegające na ich niewłaściwym zastosowaniu w wyniku błędnego uznania, że zgłoszone w sprawie żądanie przywrócenia do pracy nie korzysta z ochrony;

3. naruszenie art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 k.p. mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, przez ich błędne zastosowanie polegające na zasądzeniu odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem

wypowiedzenia warunków pracy i płacy w sytuacji, gdy powódka domagała się przywrócenia do pracy a jej roszczenie było zasadne i korzystało z ochrony;

4. art. 378 § 1 k.p.c. i art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, przez błędne zastosowanie przepisu art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na zasądzeniu na jego podstawie odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem wypowiedzenia warunków pracy i płacy w sytuacji, gdy powódka domagała się przywrócenia do pracy, a apelacja pozwanego nie zawierała zarzutu naruszenia przepisu procesowego w postaci art. 477¹ k.p.c., a w konsekwencji przekroczenie granic apelacji;

5. art. 382 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na bezpodstawnym pominięciu zebranego w sprawie materiału;

6. art. 232 zdanie drugie k.p.c., art. 227 k.p.c. i art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. polegające na nieprzeprowadzeniu z urzędu zeznań świadków zawnioskowanych przez powódkę a pominiętych przez Sąd Rejonowy oraz uzupełniającego przesłuchania stron oraz nieprzeprowadzenia z urzędu dowodów z dokumentów będących w posiadaniu pozwanego pracodawcy;

7. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na nieprzedstawieniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oceny wiarygodności dowodów w postaci zeznań powódki oraz świadków a także zebranych w sprawie dokumentów;

8. art. 385 k.p.c. polegające na nieoddaleniu apelacji pozwanego mimo bezzasadności tego środka odwoławczego.

Powódka na podstawie powyższych zarzutów domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przepisów prawa procesowego i prawa materialnego w sposób wskazany w podstawach skargi. W ocenie powódki Sąd Okręgowy naruszył sformułowany w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji, stosując art. 477¹ k.p.c., mimo iż apelacja pozwanego nie zawierała naruszenia tego przepisu. Tym samym Sąd odwoławczy oczywiście naruszył przepisy postępowania w postaci art. 378 § 1

k.p.c. i art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie art. 382 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 zdanie drugie k.p.c. i art. 217 § 3 k.p.c. wobec zaniechania przeprowadzenia postępowania dowodowego z urzędu. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera przy tym kardynalne braki.

Ponadto stanowisko Sądu Najwyższego w zakresie zgłoszonego w skardze zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. i art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. będzie miało ważne znaczenie dla praktyki sądowej w sprawach o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy pracownika korzystającego z ochrony trwałości stosunku pracy w przypadku rozwiązania umowy o pracę niezgodnie z prawem. Potwierdzenie bowiem przez Sąd Najwyższy, że orzekanie przez sądy odwoławcze odszkodowań na rzecz powodów na podstawie art. 477¹ k.p.c. przy braku zarzutu naruszenia danego przepisu postępowania stanowi przekroczenie granic apelacji, pozwoli na wyeliminowanie zaistniałej w tym zakresie wadliwej praktyki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został ograniczony do stwierdzenia, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Stosownie do dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność,

że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171), a o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wniesiona skarga kasacyjna nie spełnia wymienionych wyżej warunków. Skarżąca oczywistą zasadność skargi wiąże przede wszystkim z naruszeniem art. 378 § 1 k.p.c. i art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że Sąd Okręgowy zasądzając na rzecz skarżącej odszkodowanie w miejsce przywrócenia do pracy na warunki pracy i płacy sprzed

wypowiedzenia zmieniającego przyjął jako podstawę prawną rozstrzygnięcia art. 8 k.p. w związku z art. 477¹ k.p.c. W wyroku z dnia 2 lutego 2012 r., II PK 132/11 (LEX nr 1163904 z glosą K. Stępnickiej, LEX/el 2012), Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z art. 477¹ k.p.c. jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne. Zastosowanie powyższego przepisu nie jest ograniczone jedynie do sądu pierwszej instancji, uwzględnienie innego alternatywnego roszczenia może nastąpić także dopiero w orzeczeniu sądu apelacyjnego (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1997 r., I PKN 23/97, OSNAPiUS 1997 nr 21, poz. 419; dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 418/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 782; z dnia 14 października 2004 r., I PK 674/03, LEX nr 2450858). W jednym procesie obejmującym zarówno postępowanie pierwszo -, jak i drugoinstancyjne sąd władny jest zatem z urzędu orzec o roszczeniu alternatywnym. Z istoty postępowania apelacyjnego wynika, że stanowi ono kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999 nr 7-8, poz. 124). W systemie apelacyjnym postępowanie prowadzone przez sąd drugiej instancji - pozostając postępowaniem odwoławczym i kontrolnym - zachowuje walor postępowania rozpoznawczego, co oznacza, że sąd ten ma pełną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia, swobodę jurysdykcyjną. Sąd drugiej instancji może - a jeżeli je dostrzeże, to powinien - naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem że mieszczą się w granicach zaskarżenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006 r., II CSK 132/05, LEX nr 189904). Judykatura jednoznacznie stoi na stanowisku, że sąd pracy może z urzędu uwzględnić roszczenie o odszkodowanie zamiast roszczenia o przywrócenie do pracy zgłoszonego przez pracownika objętego szczególną ochroną przed rozwiązaniem stosunku pracy wówczas, gdy okazało się ono nieuzasadnione ze względu na jego sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1994 r., I PZP 40/93, OSNAPiUS 1994 nr 12, poz. 230 z glosą U. Jackowiak, OSP 1995 nr

4, poz. 81 czy wyrok z dnia 11 września 1996 r., I PZP 19/96, Prok. i Pr. 1997 nr 2, s. 44). Tylko dla porządku należy wobec powyższego zauważyć, że odmienny był stan faktyczny i prawny sprawy zawarty w wyroku z dnia 28 marca 2017 r., II PK 17/16 (LEX nr 2281253), do którego nawiązuje skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

O oczywistej zasadności skargi nie świadczą także wskazywane przez skarżącą naruszenia art. 382 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 zdanie drugie k.p.c. i art. 217 § 3 k.p.c. bowiem potencjalne rozpoznanie skargi wymagałoby uzupełnienia materiału dowodowego oraz jego ponownej oceny, co samo w sobie dyskwalifikuje zasadność wniosku o rzekomej oczywistości skargi kasacyjnej, która powinna być widoczna od razu bez potrzeby szczegółowej analizy zebranego materiału dowodowego oraz jego oceny prawnej. Ustawodawca wyraźnie uregulował, że w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Stąd każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2014 r., II UK 158/14, LEX nr 1768887 i powołane tam orzeczenia).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c.